

Ceteris paribus

KVS/METAFORUM ECONOMENCAFE

Kort na de publicatie van de CPB-cijfers debatteerden Arnoud Boot (UvA), Bas Jacobs (EUR), Erik Stam (UU) en Hans Stegeman (Rabobank) voor een publiek van jonge economen over de Nederlandse economie tijdens een Economencafé in Dudok Den Haag.

Het hele verslag, van Michèle de Waard, vindt u op www.economie.nl.

Het CPB heeft gemeld dat de Nederlandse economie langzaam uit het dal klimt. ‘Koers houden’ is het kabinetsdevies. Is optimisme gerechtvaardigd en is de ingeslagen weg van hervormingen de juiste? Of staat Nederland een doemscenario te wachten: vele jaren van trage groei?

In hun analyse van de CPB-cijfers waren de economen het over één ontwikkeling eens: Nederland herstelt zich, na een driedubbele recessie. Maar daartoe beperkte zich de eensgezindheid.

“Het herstel is zo onnoemelijk traag, dat ik het optimisme nog niet kan begrijpen”, zei Stegeman. Nederland heeft met de kredietcrisis “iets historisch” meegemaakt. Tussen 2005 en 2014 is de economisch groei ingestort. Tegelijkertijd is Nederland met een netto vermogen van 3.500 miljard euro ontzettend rijk. Maar het geld zit vast in huis en pensioen.

Door onzekerheid over de toekomst en de wens om hypotheekschulden te verminderen, wordt er volop gespaard en nauwelijks geconsumeerd. “Een hedgefonds in een balansrecessie”, noemt Boot Nederland. De opgebouwde schuld is hoog, het kan decennia duren voordat de zogenaamde *deleveraging* zich heeft voltrokken. Stegeman voorziet een aarzelend herstel van de economie, waarbij de groei vooral van buiten komt. “Dit zorgt niet voor herstel van de werkgelegenheid.”

Jacobs is pessimistisch. Hij is zeer bevreesd voor een Japans scenario waarbij het bbp rond nul blijft hangen. “We worden gegijzeld door de financiële sector”, zei de Rotterdamse econoom. Als Jacobs een dag Nederland zou besturen, wist hij het wel. Hij zou DNB-president Klaas Knot en minister Dijsselbloem met “het pistool op het hoofd” dwingen om tegen de banken te zeggen: “neem jullie verlies en zorg dat je kapitaal ophaalt zodat de Europese kredietverlening kan worden hervat”.

Volgens Jacobs moet koste wat kost voorkomen worden dat er nog meer productiecapaciteit verloren gaat.

Boot vindt dat de zelfversterkende economische effecten niet onderschat moeten worden. Boot wil niet uitsluiten dat de komende jaren kunnen meevallen of zelfs heel goed zullen worden.

De Utrechtse hoogleraar Stam is optimistisch gezien het stijgende aantal hoger opgeleiden in Nederland, van tien procent van de beroepsbevolking naar veertig procent in tien jaar tijd. Door de krimp van de financiële sector komt er hoogwaardig kapitaal vrij. “Dat is het goede nieuws”, zei Stam. Volgens hem moeten de instituties op de kapitaalmarkt en de arbeidsmarkt in Nederland flink worden opgeschud.

Stegeman vindt dat alle collectiviteiten moeten worden aangepakt. Ze functioneren volgens hem al lange tijd niet meer. Boot meent dat kleinere bedrijven geen werknemers meer in dienst nemen vanwege de arbeidskosten, het klemmende ontslagrecht en de doorbetaling bij ziekte. Terwijl juist kleinere bedrijven werkgelegenheid moeten scheppen.

In een drie uur durend levendig debat werd de vinger op de zere plek gelegd. Pensioenen, de arbeidsmarkt, het ontslagrecht, onderwijs dat aansluit op de arbeidsmarkt, langer doorwerken – hoe lang wordt hierover in Nederland al niet gepraat. Wil Nederland meer groei genereren, dan moet het kabinet niet terugschrikken verder te vernieuwen uit vrees voor gevestigde belangen. “De crisis heeft bestaande belangen ondermijnd. Dat is een ongelofelijke winst”, stelde Boot.

UIT DE OUDE ESB-DOOS

SCHADELIJKE LUXE

In een bekend geworden beeld vergelijkt Adam Smith den goudvoorraad van een volk met het deel van den bodem, dat voor weg wordt gebezigd. Beide dienen een verkeersbelang en hebben als zoodanig hun nut, beide echter onttrekken een deel van het volksvermogen aan de eigenlijke productie. Zoo goed als degeen, die een tegroot deel van zijn grond voor weg bestemt, verkwistend handelt, zoo veroorlooft zich het volk, dat over een grooter goudvoorraad beschikt dan voor een op moderne leest geschroeid muntstelsel, of liever betalingswezen, noodig is, zich een onnoodige en schadelijke luxe. Een luxe, die intusschen onder de omstandigheden van het oogenblik wel verklaarbaar is.

Bruins, G.W.J. (1916) Gevolgen van den stand der wisselkoersen. ESB, 1(1), 2-4.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.